

Veri

Vzgoji

Omiki

SLOVENSKI UČITELJ

**Glasilo slovenskih krščanskih
učiteljskih
in katehetskih društev**

1912

Št. 9.

Letnik XIII.

SLOVENSKI UČITELJ

Vsebina:

	Stran
Slomškova narodna oporoka. J. Grad	193
Proslava Slomška. Trohov	200
Nekatere misli za katehetov nagovor — prvo uro po počitnicah.	
A. Č.	210
Katehetski vestnik :	
Katehetsko gibanje	212
Katehetske beležke	212
Učiteljski vestnik :	
Učiteljske vesti	213
Vzgoja	214
Raznoterosti	215
Slovstvo in glasba	215

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
 ... in katehetskih društev. ...

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XIII.

V Ljubljani, 15. septembra 1912.

Štev. 9.

J. Grad.

Slomškova narodna oporoka.¹

»Kdor svojih slavnih prednikov ne časti,
njih vrli naslednik biti vreden ni!«

Da slovenski narod zna častiti svoje slavne može, to je pokazal že večkrat. Posebno slovesno pa smo Slovenci pred 22 leti proslavili 100 letnico rojstva največjega slovenskega pedagoga: škofa Antona Martina Slomška. Mesto, trg in gorska vas, stari in mladi: vsi so tekmovali, kako bi najlepše, najvrednejše proslavili moža, ki ga ljubi in ga mora ljubiti vsak Slovenec. Kako vzneseno je zaklical ob praznovanju 100 letnice Slomškovega rojstva prof. dr. Medved: »Blagrujmo dan, ki nam je podaril Slomška!«

Ob Slomškovi zibelki je stala Slovenija z zakritim, tužnim, solznim licem. In Slomšek je bil, ki je odkril dični obraz lepe Slovenije! On je bil, ki jo je v svoji najgorečnejši ljubezni dvignil visoko ter jo pokazal širnemu svetu kot svojo ljubo mater! Zato je bil pa tudi dan 100 letnice njegovega rojstva prazničen dan za ves slovenski rod. — Pa tudi letos, ko praznuje slovensko dobro ljudstvo 50 letnico smrti svojega ljubljenelega apostola, doni po širni slovenski domovini glas:

Slava Slomškovega spomina!

Prav pa je, da uprav mi slovenski učitelji in duhovniki praznujemo prvi ta spomin; — saj smo pokojnemu Slomšku po delovanju najbližji, saj smo kot Slomškarji prepojeni z vzvišenimi njegovimi idejami.

Dne 24. septembra 1862. leta je Slovenija iskreno zaplakala, ker je izgubila vrlega sina, ker se ji je podrl steber, ki ji je bil največja opora. Jokalo je ljudstvo slovensko za njim, ki ga je ljubilo in spoštovalo, ki je bilo nanj ponosno, saj mu je bil apostol, saj mu je bil verski in narodni voditelj. Zaplakala je pa tudi slovenska mladina, ki je izgubila svojega

¹ Slavnostni govor g. nadučitelja Grada pri Slomškovi slavnosti notr. podružnice v št. Petru dne 11. julija. Objavljamo za uporabo pri šolski proslavi Slomškovega imena dne 24. septembra.

učitelja, vodnika, prijatelja; izgubila je njega, ki jo je ljubil in negoval, kakor neguje vrtnar najzlahotnejšo cvetko! In jokala — bridko jokala sta tudi slovenski duhovnik in učitelj, ki sta izgubila svojega sobrata, svetovalca, prijatelja in vzornika!

Bodi torej proslavljeno Slomškovo ime! Bodi proslavljen spomin tvoj, naša dika, naš ponos, naš vzor! Bodite odprta naša srca plemenitemu duhu njegovemu, da sprejmete vase najlepšo, najdražjo dedščino, ki nam jo je zapustil naš vzornik — kot oporoko ob svoji smrtni uri!

Kaj je bil Slomšek našemu narodu; kaj je bil duhovnikom in učiteljem in kaj je bil zlasti naši mladini, to vemo vsi. Saj smo Slomškarji! Kako bi ne poznali svojega učitelja-mojstra mi, učenci njegovi? Nismo ga videli, a poznamo ga, prav dobro ga poznamo, saj nosimo sliko njegovo v svojih srcih. Zato ne mislim navajati tu niti letnic, niti življenjepisa njegovega. Govoriti hočem le o enem in to o njegovi veliki zapuščini, o njegovi krasni **oporoki**.

Blagopokojni Slomšek je bil duhovnik, katoliški škof, cerkveni vladika in kot tak je ves čas svojega plodonosnega in nadvse zglednega življenja deloval v duhu sv. Cerkve. Vzvišene pojme je imel o svojem svetem duhovskem poklicu, ki ga je tudi izvrševal z vso vnemo in z vso dušo.

Vzor pri vsem delovanju sta mu bila sveta brata Ciril in Metod. In svoje sobrate je ponosno imenoval »brate sv. Cirila in Metoda«. Po njihovem zgledu je deloval in vzpodbujal svoje sobrate, da so delovali z njim. Ko je postal vladika lavantinske škofije, je pisal prekrasne »pastirske liste«, polne svete ljubezni do Boga in polne iskrenega navdušenja do naroda slovenskega. Iz njegovih pastirskih listov odseva lepota in krasota njegovega blagega srca; odseva izredna verska gorečnost ter najčistejša ljubezen do rodne zemlje, do materinega jezika. In množica knjig nabožne vsebine, pa neprekosljive »Drobtinice«, ali niso še vedno za nas bogati zakladi!

Njegovo geslo je bilo: Trpeti in delati za čast božjo, za blagor ljudstva slovenskega. To zapuščino velikega Slomška sprejmemo tudi mi kot svojo last in kot pravilo za življenje!

Cenjena gospoda! Kaj ne, prekrasna zapuščina, ki jo radevolje sprejemamo od svojega vzornika, od svojega sobrata.

Iz cerkve pa je vodila Slomška p o t v šolo. O kako rad se je odtrgal od svojih številnih opravil, da je pohitel tja v borno kmetiško šolo! Tu je našel sredi dela svoj počitek, tu se je srčno razveseljeval med nedolžno mladino.

Prežalostne so bile šolske razmere po Sloveniji, ko je začel delovati Slomšek. Silno redko sejane so bile šole; uspeh je bil seveda povečini tudi neznamen; saj so bile vse tedanje naše šole nemške. V njih se je poučevalo v našim otrokom neumljivem, tujem jeziku, zato se pa mladina zanje ni mogla ogreti. Poleg tega pa skoro ni bilo govora o metodiki, še manj pa

o nazornosti šolskega pouka. Videč vse te nepravilnosti in nedostatke na šolskem polju, je Slomšek zaklical: »Delati — delati je treba!«

Postal je duhovnik - učitelj, kakor je bil tudi njegov prvi učitelj, kaplan Pražnikar, duhovnik in učitelj. Preskrbel je ljubljenu narodu slovensko šolo, a vzgojil je tudi učiteljev, ki so umevali, kaj je treba dati dobrim otrokom slovenskih mater.

Duhovnikom je rekel: »Kjer še ni šole in učitelja, tam je vsakega duhovnika krščanska dolžnost, da poučuje sam mladino. Kjer pa nikakor ne more obstati vsakdanja šola, tam naj se vzdržuje nedeljska šola!« Navduševal jih je: »Sobratje, ali morete mar gledati, kako revno ljudstvo brez vsake izobrazbe duševno propada?« — Ali torej ne časti slovensko ljudstvo Slomška po pravici kot ustanovnika slovenske ljudske šole? In kakšni so bili uspehi njegovih šol! Trdijo, da se je v njegovih šolah več doseglo v 10 letih, kakor v ponemčevalnicah v 50 letih. In to je umevno; saj je bil Slomšek vzor šolnika, ki se sveti kot solnce na šolskem polju.

In kaj je **nam** pokojni Slomšek, cenjene tovarišice in dragi tovariši? . . . Prijatelj, in sicer prijatelj v najčistejšem pomenu besede. — Učiteljstvo mu je bilo najvažnejši stan, zato pa ga je, kakor se je sam izrazil, iz prepričanja spoštoval in čislal. Noben knez še ni tako radostno stopal med učiteljski zbor, kakor Slomšek; kakor ljub tovariš je z učitelji razpravljaj o šolskih zadevah. Kakor je bilo pri Slomšku vse čisto in odkrito: srce, značaj, vera, narodnost, tako je bila tudi njegova ljubezen do učiteljstva in do šole čista in iskrena. Kako srečni so bili otroci in učitelji, ko se je prismehljaj Slomšek v šolo kot šolski nadzornik! Kako ljubko se je pogovarjal z mladino, kako se je radoval količkaj dobrih uspehov in kako vrlo je znal navduševati učitelja za sveti poklic. Zato so pa tudi njegove bodrilne besede »Kakor ljubko solnce oživlja zemljo, katero obseva, tako naj vsak učitelj oveseljuje šolo, v katero pride!« našle povsod prijazen odmev.

V knjigi: »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«, pa pravi: »Učitelj mrtev ko les in mrzel ko led, učenci pa živi ko ogenj, se slabo stikajo; srca učenecv se učitelju tako dolgo odmikajo, da šola zmrzne, nauka cvet pomrje in dobrega sadu ne da! Zato pa, če hočeš biti dober učitelj, bodi svoji deci jutranje solnce, katero sije, ogreva in oživlja, ne pa ponočni mesec, mrzel in zaspan!«

Da, če kdo, je znal Slomšek navdušiti učitelja za poklic. A ne samo z besedo, tudi v dejanju je krepko podpiral učitelja. Prve slovenske učne knjige, ki jih je rabil v šoli, so bile Slomškovo delo; Slomškovi so bili krasni spisi, ki jih je delil učitelj pridni mladini! Slomška sedaj ni več med nami, da bi nas bodril, navduševal, da bi nas ljubil in se potegoval za nas. A njegova dela žive nesmrtno življenje in misel nanj mora še danes polniti naša srca z občudovanjem in hvaležnostjo.

Glej tedaj, dragi tovariš, zapuščino, ki je došla po našem slavlencu: Slovenska šola, v kateri deluj z vso vnemo pravega sina Slovenije; v kateri vzgajaj nežno slovensko mladino, kakor jo je ljubil in vzgajal naš

Slomšek; krasni mladinski spisi, katere širi širom domovine, da jih bodo poznali v zadnji gorski vasi, in pa navdušenje za učiteljski poklic, katero odseva skoraj iz vsakega njegovega spisa; — slednjič pa krasne ideje njegove, po katerih se ravnajmo sami in katerih širjenje med učiteljstvom nam boji sveta dolžnost. — Predragi! Ali ni ta zapuščina Slomškova za nas bogata, velika, neprecenljiva?

In ti **mladina slovenska!** Tudi ti hočeš dobiti svoj delež iz Slomškove oporoke, hočeš vedeti, kaj ti je zapustil tvoj ljubitelj, tvoj veliki dobrotnik? O pridi bliže, pa ti preberem poglavje iz krasne Slomškove oporoke!

Ljubil te je Slomšek, o mladina, to veš! V tebi je zrl boljšo bodočnost domovine in srečo ljudstva slovenskega te je imenoval. Zato pa se je žrtvoval zate. Slomšek je uvidel, da je treba začeti s poukom in izobrazbo pri mladini, ako hočemo kaj doseči. Slomšek je bil torej mladini učitelj, kakršnih je imela Slovenija malo.

In kaj je mladino učil? Ljubiti Boga, dom in jezik rodni, bližnjega, šolo, vedno lepo narodo, vse, kar je res lepega in dobrega, jo je učil ljubiti on, ki je vse to sam ljubil. Čuj, mladina, kako lepo te je učil tvoj učitelj Slomšek pozdravljati:

Ko zjutraj se zbudim,
Najprej spregovorim:
Hvaljen bodi Jezus!

O ne zabi nikdar tega najlepšega pozdrava, ne sramuj se ga!
In kako lepo ti je v pesmi razložil, kje je ljubi Bog doma! Čuj, kako je pel!

»Kjer lepo sveti se nebo,
tak' jasno, milo in ljubo,
miljonov zvezdic sveti se,
kakor najlepše okence;
Od tam nas gleda dobri Bog,
Or skrbni oče vseh otrok,
v nebesih je doma!«

Pa da ne pozabiš, kje je prava tvoja domovina, ti jo je nekoč Slomšek pokazal v tako lepi pesmici:

»V nebesih sem doma,
Tam Jezus krono da;
Tam je moj pravi dom,
Kjer večno srečen bom!«

Pa ono lepo »Bog za vse skrbi«, ali jo še znate, ljubi otroci?

»Na zemlji miške najti ni,
Ki bi ne imela mamice!« ...

»Glej, moje dete, tudi ti
Očeta v rajju tam imaš,
Se lahko njemu v roke daš.
Za tebe milo on skrbi!«

Oj, pa ono »o zvončku«; kje najdemo lepšo?

»Oj zvonček moj premili,	Le zvoní, zvonček, zvoní,
Kako ti je ime?	Da v grehu ne zaspim,
Glas božji v tvojem krili	Na dobro delo goni,
Vest imenuje se. —	Da časa ne zgubim!«

Pa tudi šolo ljubiti je učil Slomšek; nasprotno pa je zagrozil hudobnemu Mihcu:

»Za potepene šolarje
Se šiba že namaka;
Ni grše kot potepat' se,
Vse hudo take čaka!«

Slomšek je dalje mladini dal najlepši zgled, kako treba domovino ljubiti. Čujmo, kako nam govori:

»Domovina je naša ljuba mati!«
»Med vsemi jeziki mora Slovencem naš materni jezik najljubši biti!«
»Beseda materina je vseh dobrot največja dobrota.«

Njegovo ljubezen do bližnjega nam pa najlepše kaže pesem: »Zapuščena sirotica«.

Kako milo prosi sirota:

»Naj pri vas bom, otročiči,
Oh, ne bodi naj vas sram;
Sem razcukana in bleda,
Vendar se pokrižat znam!«

In v tvojem imenu, mladina, ji Slomšek odgovarja:

»Tak pa bodi naša sestra,
Hočmo tvoji bratci bit';
Belo srajčko tebi dati,
Lepo belo te umit'!«

Pa še ene sem se spomnil — veste one »o vojakihi«, ki ste jo po vasi korakajoči peli. Zapojmo jo no:

»Zdaj z Bogom vsi prijatelji,
Vi bratje, sestre, stariši!
Na vojsko gremo zdaj za vas,
Moškočen vojvod kliče nas!«

O mladina, ko dorasteš in bo treba braniti vero in domovino, spomni se te lepe pesmi Slomškove! Pa utrudil se je tudi tvoj učitelj, mladina! Prenaporno delo, markikak neuspeh, trpljenje, zlasti pa skrb zate, ga je potrla.

Pa se je ozrl nazaj — pri pogledu nate, ki si se brezskrbno igrala. — Zaželel si je nazaj najsrčnejših, otroških let svojih. Odpravil se je na pot, za srečo, za veseljem. Hitel je čez hribe in doline, oglasil se je pri godcih

in pevcih ter povpraševal po sreči, po veselju. Prehodil je polja, travnike in gozde, zastonj, veselja — sreče ni našel.

Pa pride iz vasi. Na vaški trati kup otrok, in med njimi veselje, sreča, ki jo je povsod zaman iskal.

»Glej, tamkaj z otroki prijazno igra,
Jim kratek čas dela, pri njih je doma.«

Pa gleda sebe utrujenega, izmučenega in nežno mladino ter milo zapoje:

»Oh, blažena leta nedolžnih otrok,
Ve 'mate veselje brez težkih nadlog;
Oh kako vas srčno nazaj poželim,
Al' ve ste minula, zastonj se solzim.«

Pa misel na večno domovino ga potolaži!

»Le eno veselje še čaka na me
V presrečni deželi, kjer mlado je vse;
Trpljenje v taisto deželo ne zna,
Le tamkaj je pravo veselje doma!«

Da mladina! Tja, kamor je tebi kazal pot, tja je tudi sam nameril korak. Pa predno je odšel, te je še izročil angelu varihu v varstvo:

»Oh dete, ubogaj prav lepo,
Da angelj tebe hvalil bo!«

Mladina, to je tedaj tvoje poglavje iz velike Slomškove oporoke! Kaj ne, nisi se nadejala tako bogate zapuščine! Prekrasni nauki, večno lepe pesmi in povesti, ki ti jih je oporočil Slomšek, vse to je tvoje, tvoje za vedno. O, stopi, mladina, pred podobo svojega Slomška in mu hvaležna zakličí:

»Slava — slava tvojemu spominu, naš dobrotnik — naš Slomšek!
Bog ti bodi plačnik!«

Zadnje poglavje Slomškove oporoke:

Slovenskemu ljudstvu!

»Vrli Slovenci! ne pozabite, da ste sinovi matere Slave; naj vam bo drago materino blago: sveta vera in pa beseda materina! Prava vera bodi vam luč, materin jezik bodi vam ključ do zveličanske narodne omike!«

Te besede Slomškove so biseri njegove oporoke. In tebi veljajo, dobro slovensko ljudstvo, tvoji so! Ali ti je mogel tvoj ljubitelj kaj lepšega zapustiti? Sveta vera in beseda materina! Saj so to vendar tvoje najdražje, najlepše, najljubše svetinje! Sveta vera, ki jo je tako vneto širil naš Slomšek med slovenskim ljudstvom, za katero je trpel in delal noč in dan; saj je vedel, da brez nje Slovenec ne bo srečen, da brez nje Slovenija ne bo velika, ne bo močna!

Materina beseda, slovenski jezik! O ta mila govoricica, ki nam jo je govorila najprej dobra mamica, ko nas je zibala in pestovala! Slovenska je bila pesem, s katero nas je mati Slovenka uspavala; in slovenske so bile besede, ki jih je izgovarjala, ko nas je ljubeznivo prekrizavala! Da!

»V slovenski hiši nam je zibel tekla,
Slovenska mati nam je kruhek pekla.« — —
»Cvetlice prve, ki jih da pomlad,
S slovenskih mi smo trgali livad!«

O narod slovenski! Brez Slomška bi gotovo tako vneto ne priznal, da si Slovenec, da je zemlja, na kateri živiš, tvoja, slovenska zemlja! On ti je zbudil v srcu krasni čut domoljubja; on ti je pokazal, kako lepo domovino imaš in kako lep jezik. Saj ti ga je opisal tako iskreno v krasni besedi in proslavljal tako vzneseno v večno lepih pesmih!

Čuj njegove prve besede s prestola lavantinskih škofov: »Bratje moji in sestre moje! Slovenec bom Slovencem umne besede iz ljubezni materne govoril v slovenskem jeziku, katerega je tudi Sv. Duh apostolom govoriti dal.« Kako je Slomšek ljubil in spoštoval materini jezik, kažejo nam tudi besede: »Oj ljubi, lepi in pošteni jezik slovenski, s katerim sem prvič svojo ljubeznivo mamo in dobrega ateja klical, v katerem so me moja mati učili Boga spoznavati, v katerem sem prvikrat svojega Stvarnika častil — tebe hočem kakor najdražji spomin svojih rajnih staršev hvaležno spoštovati in ohraniti; za tvojo čast in lepoto po pameti, kolikor premorem, skrbeti! Želim, kakor hvaležen sin svoje ljube matere, da kakor je moja prva beseda slovenska bila, naj tudi moja poslednja beseda slovenska bo!«

Tako je govoril Slomšek, poln hvaležnosti za dragoceni narodni svetinji, ki jih je prejel od svoje matere!

Vrlo slovensko ljudstvo! Kaj ne, sedaj poznaš Slomška; poznaš njegovo veliko srce, ki je bilo le za Boga in zate! Sedaj poznaš moža velikana in gotovo je tvoje srce prenapolnjeno ljubezni do njega in pa ponosno, da se je rodil materi Sloveniji sin, katerega nam zavidajo in ga nam tudi lahko zavidajo mnogi narodi.

In ti, slovenski kmet, bodi še posebno ponosen na Slomška! Saj je tekla njegova zibel v kmetiški hiši pod slamnato streho, ki je dala nam Slovencem že toliko velikih mož! Ni zastonj pel o njej Gregorčič:

»Kar mož nebesa so poslala,
Da večnih nas otmo grobov, —
Vse mati kmetska je zibala,
Iz kmetskih so izšli domov!«

Slovensko ljudstvo! Slomšek ti je vzgajal mladino za vero in narodnost, dal ti je najlepših nauk. Da jih pa ne pozabiš, jih je zapisal. Ali poznaš množico knjig, ki jih je pisal Slomšek zate? Ali poznaš še njegove krasne in pomenljive pregovore, ki so dragoceni biseri našega narodnega premoženja? — Vse to je tvoje — oporočil ti je to tvoj zvesti prijatelj, vrli sin vrle matere Slovenije!

Ne zakoplji teh bogatih zakladov, kakor je leni hlapec zakopal svoje talente, ampak pridno jih uporabljaj! Saj tako boš najbolje in najlepše proslavil Slomškov spomin.

Prebrana je oporoka in osvežen spomin nanj, ki ga danes slavimo in ki ga bodo letos slavili stotisoči vernih Slovencev. — O veliki Slomšek! Tu pred teboj stojimo ljudski vzgojitelji: tvoji bratje sv. Cirila in Metoda in mi Slomškarji, da vredno proslavimo tvoj spomin. — Vsem nam so sveti tvoji nauki, svete tvoje vzvišene ideje. O blagoslovi naše delo! Blagoslovi naš narod, blagoslovi našo domovino! Navdihni nam svojega duha, da bomo vedno le v njem vzgajali našo mladino, da bomo v njem vodili naš narod k pravi sreči! Čuj, vzvišeni vladika Slomšek! Brate imamo in sestre po stanu, ki so zavrgli tvoje ideje, ki so iztrgali iz svojih src tvojega duha, ki ne vzgajajo več naše mladine po tvojem zgledu, ki jim ni najlepša narodna svetinja več sveta. Blagoslovi tudi nje!

In sedaj vzornik naš:

Tvojemu svetemu spominu: Slava! Slava! Slava!

Trohov.

Proslava Slomška.

Slomškova zveza je letos združila svoj občni zbor s primerno proslavo Slomškovega imena o 50 letnem spominu njegove smrti. Ljubko mestoce Kamnik je sprejelo dne 8. avgusta izbrano, številno četo kranjskega krščanskega učiteljstva. Razne okoliščine niso bile tako ugodne, da bi se bili nadejali tolike udeležbe. Kar iznenadeni smo bili, ko smo videli dolge vrste vrlih članic in članov naše zveze korakati proti ličnemu Ljudskemu Domu, kjer se je vršilo zborovanje. Pogled na mnogobrojno četo učiteljskih slavilcev nepozabnega Slomška nas je utrdil v prepričanju, da našo zvezo prejkoslej družijo predvsem vzvišena načela, ki jih je širil, branil in zagovarjal naš vzornik Slomšek; zato pa je opravičeno trdno upanje, da bo Slomškova zveza ostala neomajana, krepka in čila, da bo rastla in napredovala, kajti podlaga ji je zdrava, cilji njeni so jasni, voditelji njeni so značajni, požrtvovalni . . . Vsega tega nedostaje nam nasprotni, sicer starejši organizaciji. Kaj pa spaja naše nasprotnike, ki nam ne privoščijo niti poštenega primka? Ali ne edino sovraštvo do krščanskega imena, ki nam je v ponos? Toda prepričani naj bodo, da so še vsi nasprotniki krščanskega imena bili poraženi, da so minili in se pogreznili v temno preteklost, zapustivši za seboj samo žalostne spomine. Kaj pa je takega, kar bi nam mogli očitati črnogledi in jeze se peneci slovenski zagovorniki brezverstvene šole? Ali se ne poteguje naša zveza kar najkrepkeje in — kolikor je trenutno pričakovati — najuspešneje za gmotno izboljšanje učiteljske bede? Ali nismo že marsikaj dosegli? S čim se pa more ponašati svobodomiselná sekcija kranjskega učiteljstva, ki se je slepo drvila in se še drvi čez

drn in strn za kranjskim liberalstvom? Leta in leta je gospodarilo liberalstvo na Kranjskem, vso moč je imelo tudi v deželni hiši; kaj pa se je takrat storilo za povzdigo učiteljstva v gmotnem oziru? . . .

Čemu nas sovraži duševno in gospodarsko razdrapana liberalna družba slovenskega učiteljstva? Ali zato, ker ne maramo podpirati tiste tiskarne, kjer se proizvaja toliko grdih, nečednih, ostudnih, neotesanih, pobalinskih napadov na pošteno krščansko učiteljstvo, na to, kar nam je drago, sveto, vzvišeno? . . . Naj nam odgovore zastopniki »Učiteljske tiskarne«: Ali bi bili mi značajni, ali bi se skladalo z našim prepričanjem in z našo vestjo, ako bi podpirali podjetje, ki oskrbuje tisk takih listov, oziroma dnevnikov, ki jih človek krščanskega imena ne more in ne sme v roke vzeti?

Čemu nas torej sovraži učiteljski privesek propadle liberalne stranke? Ali zato, ker se trudimo za krščansko vzgojo krščanskih otrok, ker delujemo roko v roki s krščanskim ljudstvom za pravo srečo nam izročene mladine? Ali ne terjata tega naš božji Učenik od nas — in od vas? Ali ne zahteva versko-nravne vzgoje tudi naš svetni vladar in tudi državna postava? . . . Če torej vršimo svojo vestno dolžnost, če hočemo biti zvesti Bogu in cesarju, ali je to v vaših očeh, dragi Tovariševci, greh?

Odkod torej vaša zavist, jeza, sovraštvo? Preiščite sami vzroke, pogledajte v svoja srca, premislite trezno svoje delovanje, morda vam zasije žarek milosti, ki vas bo razsvetlila in privedla do spoznanja, ako že ni prepozno . . . Naj se mi oprusti, če sem nekoliko krenil od svoje namere in povedal nekatere resnice, ki ne spadajo naravnost v poročilo o Slomškovi zvezi. V škodo pa ta kratka meditacija gotovo ne bo nikomur, najmanj še tistim, ki jim je namenjena.

»Slomškovanje« v Kamniku je poteklo v splošno zadovoljnost vseh navzočih. Mesto se je bilo odelo v slavnostno obleko, znamenje, da se je kamniško mestno zastopstvo zavedalo, kako odlične in za človeško družbo velevažne goste je sprejelo v svojo sredo. Župan dr. Dereani sam se je potrudil do kolodvora, da je dostojno pozdravil dično družbo. Razpoloženje med zborovalci je bilo vsled tega kar najboljšo. Kakor navadno pri naših večjih prireditvah, smo šli tudi to pot najprej v župnijsko cerkev, da smo prosili božjega blagoslova. Sv. mašo je v namen naše zveze opravil naš prijatelj in zagovornik, deželni poslanec in dekan I. Lavrenčič. Bodi mu na tem mestu izrečena iskrena zahvala. Krasno popevanje navzočega učiteljskega zbora je poslušalce kar očaralo.

Zborovanje v Kamniškem Domu je trajalo skoraj tri ure, dasi je bilo na sporedu samo eno slavnostno predavanje. Nadučitelj in poslanec Fr. Jaklič je po običajnem pozdravu poudarjal dejstvo, da število naših članov raste od leta do leta. Čimbolj se nasprotniki hudujejo na nas, čimbolj bi nas radi zaničevali, temveč nas je ne le po številu, ampak tudi po zavednosti; kajti vsakdo, ki je v Slomškovi zvezi, je moral že prestati nemalo napadov, vsakdo je prišel skozi boj med naše vrste. To je za nas in za našo zvezo prekoročno, ker vsi tisti, ki so prestali ta boj, so res

naši, so značajni, dobri, utrjeni, vredni ideala — velikega Slomška. Naše stremenje bode, da duh Slomškov preveje slovensko učiteljstvo in po njem celotno slovensko ljudstvo. Žal, da je v naši lepi domovini še mnogo takih učiteljev, ki ne umevajo in ne marajo umeti duha Slomškovega, ter na njegovo mesto postavljajo krivoverca Trubarja. Temu početju se moramo ustaviti kot zvesti Slovenci in kot verni katoličani. Naš boj je lahak, kajti za nami stoji dobro slovensko ljudstvo. Ta zavest, da nismo osamljeni, ampak da je z nami velikanska večina krščanskega ljudstva, naj nas navdušuje in krepi! — Pozdravljajoč goste iz Hrvatske, jim gospod predsednik naroča, naj povedo doma, da je med »planinskimi Hrvati« dosti takih učiteljev, ki se ne sramujejo katoliškega imena.

Dekan in poslanec Lavrenčič je nagovoril zborovalce v imenu ljubljanskega knezoškofa dr. A. B. Jegliča, ki je poslal zvezi najiskrenejše pozdrave. Nadaljeval je poln ognja nekako takole: »Pozdravljam tudi v svojem imenu osobito prvenke in prvence, ki ste stali ob zibelki Slomškove zveze, pa se niste strašili visoko dvigniti zastave s Slomškovim imenom. S ponosom gledate zdaj na trnjevo pot, ki vam je rodila tako častno število somišljenikov in sobojevnic; s ponosom se ozirate tudi v sedanost, ker veste, da se bliža čas, ko bo pod Slomškovo zastavo zbrana večina kranjskega učiteljstva, ker veste, da je z vami slovensko ljudstvo, ki vam z največjim veseljem zaupa svoje najdražje: svojo deco. Vzgajajte še naprej up naše bodočnosti za Boga in za domovino! Ob boju, ki ga bojujemo s svojim nasprotnikom, nas tolaži še nekaj: Sovražnik gineva v močvirju nemoralnega, propalega časopisja!

Dragi zborovalci! Vi ste danes tukaj polni življenske moči, navdušeni za vzore pedagoга Slomška. Iz srca svojega želim in prosim Boga, da vas blagoslavlja, da vas ohrani v tem mišljenju ter vam kličem: Slava! Slava! Slava!

Iz tajnikovega poročila (nadučitelj Iv. Štrukelj): »Slomškova zveza« združuje točasno čez 400 članov, ki so razdeljeni na osem podružnic. Podružničnih shodov, sestankov in zborovanj je bilo od lanskega občnega zbora 24 z 20 predavanji. — Žepni zapisnik je izkazal lani nekaj čistega dohodka; zveza bo letos oskrbela II. letnik, ki naj bi si ga člani pravočasno nabavili. — Učiteljstvo Slomškove zveze je tudi izvan šole pridno sodelovalo pri prosvetnem delu za ljudstvo; seveda je treba pomniti, da bodi prvo šola, potem delovanje v društvih.

Blagajničarica gđna Apol. Faturjeva je obvestila navzoče o finančnem stanju naše zveze. Prebitka je 2061 K 47 vin.

Predavanje.

Najlepša točka dnevnega reda je bilo pač predavanje ljubljanske vadiške učiteljice gđne Marije Štupca. V krasni slovenščini nam je govornica prosto govoreč očrtala pot, kako hočemo biti Slomškarji vredni Slomškovega imena. Spletla je res venec cvetic, sestojč iz vrlin in čednosti

Slomškovich, ter ga položila na 50 letni grob nesmrtnega moža-vzornika. Slikala je in z zgledi iz Slomškovega življenja okrasila je predvsem plemenitost Slomškovega srca. Slomšek je bil mož dela in neumornega prizadevanja: porabil je vsak trenotek časa, da je mogel kaj dobrega storiti; zato je mogel še v starosti z veselo zavestjo klicati: »Lepota sivih las, je prav obrnjen čas.« — Pokojni naš vzornik je zastavil vse svoje moči za čast ljube materinščine. Mične prigodbe iz Slomškovega življenja, ki jih je gđčna predavateljica povedala, so priča, kako je veliki škof že kot otrok vzljubil in gojil slovenski jezik, kako je navduševal in učil svoje tovariše kot dijak, kot bogoslovec. Kaj je storil v prid slovenskega jezika kot župnik in škof, to izpričujejo njegovi spisi, njegove pesmi, ki so polne zdravega jedra, polne klenegega zrnja, ki so prepojene s koristnimi nauki, z večnimi resnicami. — Plemenitost in dobrotljivost srca odseva iz vsega Slomškovega življenja. Ob vsem delu in trudu pa ni iskal ne sebe, ne plačila, kajti bilo mu je geslo: »Sebi breme, drugim plačilo.«

Njegova duševna plemenitost je bila plod neprestanega boja in premagovanja, kajti bil je sicer nagle narave. Pripomogla je pa mnogo k temu tudi dobra mati in skrben učitelj, kar Slomšek sam zatrjuje; zato pa ve ceniti srečo dobrega učitelja, »ki naj bo otrokom zlato solnce, ki sveti in ogreva.«

Krasno sestavljen in z zgledi prepletено razpravo je gđčna predavateljica končala z vznesenimi besedami nekako takole: »50 letnico Slomškove smrti cbhajamo. Ali je Slomšek res umrl? Nehalo je biti njegovo srce, a duh njegov še živi med nami. Duh Slomškov naj vodi zlasti naše delovanje v šoli. Bodi naš sklep ob Slomškovi slavnosti: Tvoji smo, o veliki sin našega naroda; po tvoji poti hočemo hoditi. Živel naš Slomšek!«¹ (Splošno, dolgotrajno odobravanje.)

Razni predlogi.

1. Za našo zvezo najpomenljivejši, najvitalnejši je predlog, ki ga je stavil centralni odbor; glasi se: Vsak član Slomškove zveze je obvezan, da plača letno 5 K. S tem je poravnana članarina in naročnina. Z drugo besedo: Vsak Slomškar je dolžan biti naročnik »Slovenskega Učitelja«.

Kot protigovornik se je oglasil nadučitelj Bregar. Navajal je zoper obveznost razlog, ki je sicer uvaževanja vreden, vendar pa ne tako krepak in tehten, da bi bil potegnil zborovalce za seboj. Dokazoval je namreč, da mora vsak skrben učitelj sestaviti zelo oprezno proračun, da ne bo ob pičlih dohodkih zmanjkalo pokritja. Za liste pa — tako je trdil g. protigovornik — še ni pokritja.

Predlog odborov so pa zagovarjali gg. Jaklič, Kržič, Čadež, Simon, Štrukelj, Ravnikar, Jeglič.

¹ Govor je bil objavljen v »Slovincu« št. 197. Oskrbeli smo ponatis, ki ga razpečava Katoliška Bukvarna. Iztis stane 10 vin.

Poudarjali so sledeče:

1. Glejmo nasprotnike. Zadnji vinar žrtvujejo za svoja strankarska glasila.

2. Časopis, zlasti strokovni, je središče in ognjišče vsake organizacije. Shajati se ne moremo pogostokrat, zato naj bo »Slovenski Učitelj« posredovalec med nami. List naj nas napaja z novim ognjem, naj nas zalaga z novim orožjem, list naj bo priča iskrenosti in odkritega članstva.

3. Ako bi ne imeli lista, bi ga morali ustanoviti; ker ga imamo, ga moramo podpirati gmotno in duševno. List naj bo znak našega čvrstega napredka in naše odločnosti.

4. Naročnina ni tako velika, da bi je ne zmogla tudi najslabše situirana učna moč. Navdušenost in dobra volja bo pripomogla, da bo vsakdo postavil v svoj proračun naročnino in članarino kot nujne stroške.

5. Slomškova zveza bo napredovala le, ako bo imela res samo iskrene člane, ki bodo z dušo in telesom delovali in živeli za organizacijo; tega pa ne moremo pričakovati od člana, ki nima strokovnega glasila.

6. Slomškar brez »Slov. Učitelja« je kakor vojak brez puške in orožja.

7. Ako je več nego polovica Slomškarjev že zdaj naročenih na list, ne da bi se izgovarjali, zakaj bi pa drugi tega ne zmogli! To ni nov davek, ampak naša dolžnost. Zavednost vsakega mora biti vsaj tolikšna, da se bo sramoval oporekati tej zahtevi; žalostno bi bilo za zvezo, ako bi predlog odborov ne bil soglasno sprejet.

Pri glasovanju se je to soglasje res častno pokazalo.

Sklenilo se je pa obenem, naj vsak član pridno in vztrajno deluje na to, da se bodo na list naročile tudi vse šole. Upati je torej, da bo z novim letom število naročnikov izdatno poskočilo.

2. Sprejme se predlog, da se člani »Slomškove zveze« objavijo v žepnem zapisniku za leto 1912./13. (Nekaterim morda to ne bo všeč; izkušnja kaže, da so še Nikodemi med nami, ki se boje javnosti. Nedavno sta nam dva liberalna lista hotela napraviti nemalo uslužno z obljubo, da bosta objavila listo naših članov. Kar ne bi pričakovali, se je zgodilo. Neka gospodična E. K. je celo brzojavila materi svoji, naj gre in naj prekliče njeno članstvo. To je ponos in pogum! Kdor se boji javnosti, naj kar gre in naj ne silí več v našo družbo!)

3. Primeren je bil tudi predlog, ki je tudi obveljal brez ugovora in se glasi: Nam nasprotni list »Učiteljski Tovariš« se tiska v tiskarni, od koder bruhajo najhujši napadi na katoliško učiteljstvo. Občni zbor apeluje na tiste člane, ki imajo še »Tovariša« (znani so vsi), da se svojevoljno odpovedo in pokažejo možato odločnost. Načelstvo bi ne imelo rado, da bi moralo kratkomalo predlagati izključitev.

Ker je nekdo svetoval, naj bi omenjeni list imeli na razpolago vsaj predsedniki podružnic, da bi mogli reagirati na eventualne napade, se je ta nasvet radikalno zavrnil, ker bi bila prevelika odlika za list, kot je

»Tovariš«, če bi ga mi podpirali. Slomškova zveza se zapiše v »Obrambno društvo«, ki bo opozarjalo na posamezne kričeče napade.

Regulacija plač.

4. Mnogo veselja in neprisiljene zabave je zbudil obširno utemeljeni predlog tovariša Slapšaka o nujnosti regulacije učiteljskih plač. Ker je utemeljevanje stvarno, nepretirano, ker je želeti, da se o njem poučé osobito zastopniki naše dežele, zato naj sledi dobesečno:

Častiti zbor! Ali je treba dokazovati, da je trava zelena in sneg bel? Kdor ne verjame, oči naj odpre, bo pa videl! Prav taka je z utemeljevanjem o nujnosti regulacije naših plač: kdor ne verjame, oči naj odpre... Ne, tega še treba ni; saj čutimo to nujnost tudi mižé in v spanju — kakor kako zajedajočo se golazen; saj se lahko prepriča vsakdo o njej: gleda nam preočito z obraza in iz naše denarnice, kdor jo namreč ima. (Jaz nimam denarnice; kdo pa bo dajal delat okvir za podobice, ki mu jih enkrat v mesecu samo pokažejo in ki še tisti dan sŕče na vse strani, tako da človek že zvečer prvega dne ne vé, ali je še »Empfängnis« in »Trost«, ali že »Maria Trauer« in »Maria Hilf«!?) Živi razlogi za nujnost regulacije so za »srečno-trpeče v Lukeževem jarmu« zlasti njih žene in otroci. Jaz sem danes vesel, da ni prvega in da nisem doma; kdo naj venomer zre v te, na telesu kranjskega učiteljstva z matematično natančnostjo zarisane razloge za nujnost regulacije naših plač ter poslušá njih odmeve, ki nikdar ne utihnejo v učiteljskih rodbinah! Zato pa tudi Vas, častiti zborovalci, ne maram več nadlegovati s takimi ilustracijami in devljem vse nadaljnje tozadevne preobite razloge »za« — ad akta.

Pribiti pa moram ob tej priliki nek nezmisel, ki je zlasti za liberalno učiteljstvo kroničen.

Gospôda, slavospevov avstrijskemu novemu šolskemu zakonu je za cel parizar; celo iz resnih učiteljskih vrst je tiskane proslave šolske postave od 4. maja 1869. leta za cele koše. Proslavljale so se 10-, 20-, 30-, 40letnice tega zakona s polnim parom. S kakim prepričanjem in celo pesniškim zanosom so se take proslave vršile, naj nam bo za zgled par mest iz pesmi »Ob 40letnici moderne šole«, ki jo je objavil pedagoški in znanstveni list »Popotnik«, 1909, str. 97/98:

»Štirideset let je danes temu! —
Oznanili niso ga zvonovi,
proslavili niso ga topiči,
Skoraj tiho je došel slovesni in pomembni dan«...

In ko se pesnik (veliki X.) zamisli v »dni minule« in opazi, kako se je mlada šola razvila v lepo devico, ovenčano »z draguljem svetlim, jasnim, čistim, ki mu para ni pod zlatim solncem«... poje dalje:

»V diademu zablestel iznova
ji dragulj je svetli, jasni, čisti,
ki mu para ni pod zlatim solncem...
— — — — —

in ogrne jo s svilenim plaščem
in ovenča ji z draguljem glavo,
da je vzcvela v svoji vsi lepoti...
Štirideset let je danes temu... itd.

Taka in podobna slava je donela šolski postavi iz leta 1869. doslej, pa mislim, da tudi poslej ne bo utihnila še dolgo vrsto let ne. In ko bi danes vprašal »Tovariševca« ali celo tega in onega učitelja iz naših vrst, kdaj je bil najpomembnejši dan za avstrijskega ljudskošolskega učitelja, brez dvoma bi mi odgovoril: »Vsekako 14. dan maja leta 1869., ko je bila ustanovljena moderna ljudska šola; kajti takrat je bil rojen tudi moderni avstrijski ljudskošolski učitelj. Torej: Slava državnemu šolskemu zakonu!«

Toda, gospôda moja, ako bi tudi vsi slavili ta dan, ako bi se tudi vsi veselili tega dne, — jaz — nikdar!! ... Res, da je bila z državnim šolskim zakonom od 14. maja 1869. leta porojena moderna ljudska šola in z njo vred tudi moderni ljudski učitelj; res pa je tudi, da od 14. maja 1869. leta datira fakt, da je moderni avstrijski učitelj — sirota v polnem obsegu in z mislu tozadevnih sirotinskih paragrafov... Prosim: Leta 1869. nas je rodila naša majka na cesarskem Dunaju; toda ni nas privila k svojim prsim, da bi nam dala materine hrane, kakor bi storila vsaka poštena Kranjica, nego takoj ob rojstvu nas je ostavila in dala na rejo na deželo, prav kakor nekatere imenitne gospe dunajske ali kakega drugega mesta. Jasno in določno govori namreč § 55. drž. š. zak. od 14. maja 1869. leta: »Kakšne zakonite službene dohodke imajo učitelji, to naj uredi deželno zakonodajstvo«. Z drugimi besedami: »Hej, kaj se kremžite, mali; dosti je, da sem vas rodila, jesti vam bodo dajali drugi: alo, na deželo, v rejo, marš!« ... No, in tako smo mi moderni avstrijski učitelji le deželni rejenčki — sirote! ... In da je ponekod naša usoda do pičice podobna Cankarjevim nebogljenim rejenčkom, je to čisto naravno: saj tako je pravo sirot ... In da slavimo 10-, 20-, 30-, 40letnico našega rojstva s takim patosom, je le znak, da resnično živimo pod vtisom tega prava, je eminenten dokaz našega sirotinstva; gosposko rojstvo zares, a drugega nič.

Jaz mislim, da ni ravno določena doba na 40 let, kadar »vzcvetajo device«; 40letne device — to so že častite dame, prosim! No, pa to je pesniška licenca. Nikakor pa ne more noben resno misleč učitelj soglašati s pesnikom velikim X., da bi videl po njegovem sufliranju in sugestiji v glavi te krasne devojke »dragulj svetli, jasni, čisti, ki mu para ni pod zlatim solncem«; nego, če se prav pogleda — nič bon ton, resnico na dan! — v glavi te 40letne dame, če je še tako čestita in sloveča in imenitna, gomezlja debela uš, in to je § 55. omenjenega zakona, ki nas daje in pušča n a r e j i in dela — sirote... Zato pa: Čemu s slavospevi? Jeremijade, te edino bi bile upravičene in umestne za vse obletnice; in to toliko časa, dokler nas mati ne pripozna za svoje otroke, oziroma nas ne prepusti, da si poiščemo drugo mater, saj stari smo menda dovolj. »Štirideset let je danes temu«, še čez ...

Učiteljstvo je večkrat sklenilo: Vzdignimo se, pojdimo k materi in ji povejmo. Tako in tako, na reji ni dobro biti; mi trpimo, stradamo in vendar imamo tako imenitno in bogato mater; vsaj drobtinice naj nam dá, ki padajo z obilo obložene mize in potolaženi bomo . . . In res, vzdignilo se je in šlo na cesarski Dunaj k materi, ki ga je rodila, in je reklo tam: »Tako in tako, na reji ni dobro biti; daj nam kruha, mati!« Tako je reklo učiteljstvo materi, a čujte, mati ga ni marala poznati . . . Nad 40 let je že, pozabila je nanj . . . na lastno deco, ki jo je dala na rejo . . . sirote . . . Tako ni postopala mati mačeha v narodni pesmi; ta je vsaj nalila v skledico mrzle vode ter dala noter tri kamenčke in rekla: »Pij, ako češ, jej, ako te je volja.« . . .

Vi se čudite tej trdosrčnosti naše dunajske matere. A prosim, pogledjte ji v obraz in preberite njen nacionale: se še čudite? Seveda ne! Na jasnem smo: Liberalna era je rodila moderno šolo in modernega učitelja; liberalka je naša mati! Kaj ona ve, da

»kdor zaslužen plačilo pritrjuje,
si vnebovpijoči greh na glavo nakopuje.«

Kaj se ona zmeni za ljudski rek, ki se glasi: »Le kdor plačuje, tisti ukazuje.« O, še nas pozna, kadar je treba vzeti bič v roke; ukazi še vedno done: Delaj, trpi, molči! A kruha nam ne dá, pa je amen!

Smo tedaj na reji, dežela nas je prevzela v svojo oskrbo. Toda dežela predobro ve, da mi nismo njeni otroci, da smo le rejenci, zato nas loči: Svojim otrokom daje belega hruha, nam sirotam ovseneča, pa samo po male kosce, da se trgamo zanj in pri tem zapravljamo svoje moči, za živeti premalo, za umreti preveč . . . Ne živimo človeka-učitelja vredno življenje, le vegetiramo . . . Z bridkostjo v srcu prenašamo bôl, ker smo ločeni; a najhujša bôl srca je ta, da moramo za pošteno delo prejemati kruh iz naslova usmiljenja in dobrih src . . . Pač deželni rejenci . . . sirote brez matere! — Večinoma povsod, kjer so imeli ali še imajo deželno »kaso« v rokah liberalci, igrajo ti ljubeznivi deželski očetje vlogo sirotinskih svetnikov; vržejo drobtinico med učiteljstvo, potlej se pa širokoustijo, kakor n. pr. pri nas prejšnje čase dr. Tavčar, ki je rekel, ko je učiteljstvo stradalo: »Kranjska je za učiteljstvo pravi Eldorado — obljubljena dežela, kjer se cedi med in mleko.« Tako govore pač — sirotiniki svetniki . . . Sirotiščnice so palače, a notri sirote; tudi šole so večkrat palače, seveda ne za učiteljstvo, nego te palače zidajo starši za svoje otroke; šolski voditelji imajo, če imajo, kje na severni strani te palače preveliko sobo — Sibirijo, poleg te pa malo luknjo — brlog; taka so povprečno vsa učiteljska stanovanja v šolskih palačah; značilno . . . za — sirote! — Z menoj vred se zagabi vsakemu mislečemu učitelju tako pasje življenje; tu se pač človeško in božje dostojanstvo v učitelju pregloboko poniža. Pa ga ni rešenika, pa ga ni kraljiča, ki bi rešil Pepelko! . . .

In vendar . . . že je tu kraljič, že vstaja rešenik kranjskemu učiteljstvu, zarja lepše bodočnosti naše se že razgrinja! . . .

Liberalno učiteljstvo se je držalo liberalnih prvakov ter obešalo svoje želje in zahteve na liberalne škricе. Pa prosim Vas: Kdaj je še izpod škricеv kaj dobrega prišlo! . . . Mi nismo in ne maramo biti privesek kake stranke; mi se ne obešamo in se ne bomo nikdar obešali na škricе prvakov naše stranke; ampak, in to na vsa usta povemo, mi se smatramo in smo del Vseslov. ljudske stranke; mi konstatiramo s ponosom in radostjo v srcu, da smo važen, zelo važen ud telesa, ki je Vselov. ljudska stranka. In ta in edino le ta stranka ima krepko življenje v sebi; zato pa tudi prihodnjost; in ker smo ud te stranke, imamo tudi mi krepko življenje v sebi, zato pa tudi prihodnjost. Regulacija naših plač je le vprašanje časa. Kajti stranka s tako življenjsko silo in energijo ne bo gledala bolnega uda na lastnem telesu, to je več kot gotovo. Dunaj je že govoril, Predarlško, deloma tudi Tirolska; krščanski socialci so poravnali liberalni greh ter urezali učiteljstvu n. pr. na Dunaju boljši kruh, kakor ga daje država svojemu uradništvu. Dunaj je torej govoril; tudi druga mesta bodo govorila in ne zadnja — naša bela Ljubljana.

In to se mora zgoditi! Imamo tiskano pravico. § 55. drž. šolsk. zakona od 14. maja 1869. leta, odstavek drugi, jasno govori, da nam gre plača, ki zadostuje našim potrebam. Te pravice se držeč prihajam danes v imenu naše podružnice za kranjski in radovljiški okraj pred častiti zbor Slo-m-škove zveze, katerega edinega smatramo za učiteljski parlament, ki je zmožen ugodno in najizdatneje rešiti našo pravdo.

Častiti zbor! Konstatiram: Od dežel pod krono našega presvetlega vladarja je kranjsko učiteljstvo najslabše plačano. Drugič: Splošno je priznано, da je prispela draginja že na 100 do 120% in še višje. Kaj pomenita ti dve resnici za učiteljske vrste? V ilustracijo in odgovor naj služijo ti-le statistični podatki: Od 18 maturantov iz l. 1894. sta šla 2 takoj k vojakom, 1 k pošti, pozneje še 3 v državno oziroma privatno službo; ostalo nas je še 12 v ljudskošolski službi. Od teh je umrlo doslej 5, reci: pet. Kadar zatisne za vselej oči še eden, jih bo mrtvih ravno polovica. Mislím, da so vsi zamrli že v prvem deceniju svojega službovanja; ostali smo le oni, ki delamo za dva, oziroma smo za dva v dolgeh; skoro polovica pa je mrtva . . .

Kdo jih je umoril?

Plača kranjskega učiteljstva in pa splošna, zanje neznosna draginja. Drugače ni moglo biti: Dohodki isti, izdatki pa višji za 100 do 120% in še čez. To jih je ubilo!

Častiti zbor, kajne, ta ilustracija pretrese . . . Kdo ima take razmere na vesti? — Liberalna era, ki je minila, ne da bi izravnala ravnotežja naših financ. Liberalizem ima na vesti, da ljudstvo še ne more povsod spoznati, da mu je učiteljstvo in svečeništvo za njegove otroke tako neobhodno potrebno, kakor solnce rastlinam. Zato pa učiteljstvo tudi danes ni še plačano, kakor bi moralo biti. Liberalci so imeli medena usta, kadar so poganjali učiteljske vrste v boj; imeli

so ključe od deželne »kase« v rokah ter odločevali o naši usodi; toda takrat niso marali zasigurati učiteljstvu za njegovo pošteno delo poštenega plačila. Zdaj pač vpijejo, da bi radi, kako radi pomagali bednemu učiteljstvu; toda kaj nam pomagajo želje bankerotnega bankirja! Sicer pa še o istinitosti teh željâ opravičeno dvomimo. Zakaj niso dali, ko so gospodarili? Vsa njih sedanja medenost je le pesek v oči, gola hinavščina . . .

Častiti zborovalci! Že marsikak liberalni greh je morala Vseslovenska ljudska stranka poravnati. Tudi vnebovpijočega greha, čigar posledice nas naravnost moré, namreč: pritrčavanje učiteljskega zasluženega plačila, čaka, da ga na š i popravijo. In to ni tako lahka reč; zavedati se moramo, da je ob zavladanju dobila naša stranka prazne jasli, čakalo pa je rešitve sto in sto nujnih potreb. Toda sedaj mora priti učiteljstvo na vrsto! Naša zveza je še sramežljiva devojčica, saj šele letos dopolni 12. leto; njene glave ne venča diadem, ne dragulj »svetli, jasni, čisti, ki mu para ni pod zlatim solncem«; toda ona je prejela od svojega imenodajalca dar modrosti, umnosti . . . , pa tudi dar jezika. In s temi darovi bo izvojevala našo pravdo. Umreti ne maramo, za dva ne moremo več delati, ergo: Regulacija učiteljskih plač je neizogibna in se mora izvršiti v prvem prihodnjem deželnozborskem zasedanju.

S tem je nujnost tega perečega vprašanja, mislim, zadostno utemeljena. Dotakniti se moram še ene točke.

Pri regulaciji je uvaževati: Čilemu in zmožnemu učiteljstvu je dati plačo, da bo moglo brez morečih življenskih skrbi z veseljem in ponosom vse svoje moči posvečevati svojemu svetemu zvanju. Učiteljska izobrazba je enaka uradniški sedanjega 11. do 8. činovnega razreda; naše delo vsaj manj ni vredno od uradniškega; naše delo vsaj lažje ni od uradniškega; torej vsaj enako, če težje ne in večje vrednosti. Enakemu delu pa gre enako plačilo. In kakor uradništvu tako i nam niso ob vstopu v ljudskošolsko službo umetnim potom zmanjšali želodca; in moda v Adamovem kostumu niti v Parizu ni uveljavljena, kaj šele pri nas in posebej še med učiteljstvom. Zato je najmanj, kar more danes učiteljstvo zahtevati, da se njegova plača izenači plači državnih uradnikov od 11. do 8. činovnega razreda. Tozadevni predlog se glasi:

»Interpretacija § 55. drž. šolsk. zakona od 14. maja 1869. leta se uveljavi potom deželnega zakona tako: »Kot minimalni dohodki imajo veljati isti dohodki, ki jih imajo državni uradniki pri plači in penziji vsakokratnega 11., 10., 9. in 8. činovnega razreda.« — Sprejeto. — Pravitako tudi nujnost rešitve tega predloga.

Glede regulacije je dostavil predsednik Jaklič: Regulacija ni tako daleč; dotlej pa si moramo pomagati z draginjsko doklado. Dolžnost moja je skrbeti, da jo naši ljudje dobe v polni meri.

5. Predlagalo se je tudi, naj bi Slomškarji podpirali namero učiteljskega konvikta in pristopali kot člani; toda ta nasvet ni našel odmeva, ker je že nabrani fond menda tudi vtaknjen v tisti tiskarni, ki . . . Nekdo

je v okrepilo odklonitve zaklical: »Najprej je jelo žreti »Jutro«, »Dan« žre, »Noč« bo pa vse poržla.«

6. Prikupljiv je predlog, ki mu seveda nihče ni nasproten, da bi se učiteljstvu izposlovala polovična vožnja na železnicah. Poslanec Jaklič je pojasnil: Prosimo lahko, dosegli pa ne bomo nič; takih peticij je došlo že mnogo na vlado, ki pa hoče zmanjšati deficit pri drž. železnicah celo s tem, da bo črtala že dovoljene ugodnosti državnih uradnikov in drugih uslužbencev.

7. Tovariš Silvester predlaga, naj odbor »Slomškove zveze« vpliva na srednješolske profesorje katoliških načel, da bi osnovali sekcijo v »Slomškovi zvezi«.

Slučajnosti.

Za častnega člana se soglasno izvoli kanonik dr. Gruden, ki se je mnogo trudil ob ustanovitvi »Slomškove zveze« ter deloval osem let kot urednik »Slov. Učitelja«. — Prof. Kržič želi, naj bi vsi člani po možnosti širili in priporočali mladinske liste »Vrtec« in »Angelček«. Marsikdo sam res ne more plačevati naročnine, zato naj pa pripomore, da najdejo naši mladinski listi pot v premožnejše in boljše rodbine. — Tovariš A. Sadar predlaga, naj bi vse šole o priliki Slomškove slavnosti naročile Slomškovo sliko.

Predsednik Jaklič je zaključil zborovanje s tem, da je še enkrat apeliral na značajnost članic in članov »Slomškove zveze«, naj ne podpirajo nasprotnega tiska, naj ne naročajo in ne berejo »Učiteljskega Tovariša«; »pač poseben okus mora imeti, ki prebira ta list, ki je najpogosteje pisal o Slomškarjih«. Skrajni čas je tudi, da premagajo sami sebe oni posamezniki, ki so doslej čutili potrebo, delati štafažo na zborovanjih liberalnih učiteljskih društev. Ali ne čutijo, da sami sebe smešijo.

Mi hočemo imeti zavedne, trdne, prepričane, iskrene Slomškarje. Ostanimo to, kar smo, povsod: tu v dvorani, doma, pa tudi v javnosti. Vedno bomo imeli več veljave, če bomo odločni, če bomo brez strahu kazali svoje prepričanje, kakor pa, če bi bili strahopetni Nikodemi, ali celo mevžaste dvoživke. Naj raste, naj napreduje, naj se razcvita dična »Slomškova zveza«!

A. č.

Nekatere misli za katehetov nagovor — prvo uro po počitnicah.

ljubi otroci! Preden začnemo s poukom, hočem omeniti nekatere splošne nauke in opomine. Danes smo se zbrali v cerkvi, pa smo poklicali slovesno Sv. Duha in prosili, da bi nas v tem šolskem letu razsvetljeval, da bi nam dal pomoči in vztrajnosti; saj veste, da je naše delo »prazno, brez sreče z nebes«. Pa ne samo danes, vsak dan se hočemo nanovo priporočiti Sv. Duhu za milost, da bi mogli nauke, ki jih

bomo slišali v šoli, ohraniti v srcu in se po njih ravnati. Vsaki dan hočemo pred poukom pohiteti v cerkev, saj tu v tabernaklju prebiva tisti, ki je najboljši prijatelj otrok, ki nas blagoslovi, ako se mu poklonimo, ako ga obiščemo. Trojna dolžnost nas veže, da vsak dan prihajamo k njemu: **P r v i č p r i j a t e l j s t v o.** Prijatelji se med seboj obiskujejo; če je on naš najboljši prijatelj, ki nas čaka noč in dan, da k njemu pridemo, — kako žalostno bi bilo, ako bi ga zanemarjali, ako bi se ne zmenili zanj. **D r u g i č l a s t n a k o r i s t.** Na blagoslovu božjem je vse ležeče, in teža blagoslova smo v obilni meri deležni, če pridemo Jezusa obiskat. **T r e t j i č d o l ž n o s t h v a l e ž n o s t i.** Vsi (večina) že prejimate Jezusa v sv. obhajilu; za to preveliko srečo moramo vendar biti hvaležni, saj hvaležnost je obenem najboljša priprava za nadaljnja obhajila. — Prihajajte torej radi vsak dan pred pričetkom pouka k ljubemu Jezusu, pozdravite ga ljubeznivo, priporočite mu sebe, starše, učitelje. Ni treba, da bi se dolgo mudili v cerkvi, ako nimate veliko časa. Jezus je z malim zadovoljen, da imate le dobro voljo. Pridi, pokloni se lepo s kolenom do tal, reci »Hvaljen Jezus! — Vekomaj. Amen«; prekrižaj se pošteno z blagoslovljeno vodo, potem pa moli tiste kratke zdihljaje, ki jih izgovarjamo pri povzdigovanju . . . Kdo zna? . . . Kje najdete te molitvice? . . . (Molitvenik str. 51, 52. Sr. kat. str. 187.) Še lepše pa bo, ako prejmeš duhovno obhajilo . . . (Kaj je duh. obh.? . . . Kako se obudi? . . . Kje dobiš besedilo? . . . Šol. molitvenik str. 53. . . Katekizem str. 187.)

Vidite, ljubi otroci, vse to se izvrši v malo trenutkih; nič ne boste zamudili, pridobili pa veliko.

Zdaj pa še nekaj. Mnogo dobrih in koristnih sklepov ste napravili otroci pred počitniško dobo; zdaj je pa treba dati odgovor, odkrito, nepristransko, jasno, kako ste te sklepe tudi izvrševali. Naj torej vsakdo pazljivo poslušaj in v duhu odgovarja na sledeča vprašanja:

1. Ali si ohranil o počitnicah pobožno srce? Noben dan brez molitve zjutraj, opoldne, zvečer.

2. Kako si posvečeval nedelje in praznike? Kako je bilo s sv. mašo, s poslušanjem božje besede; kako s prejemanjem sv. zakramentov; kako s češčenjem sv. Rešnjega Telesa?

3. Ali si ohranil hvaležno srce do staršev? Naj ne bo dne, da bi staršem ne napravil nobenega veselja!

4. Ali si ohranil mir in složnost med brati in sestrami staršem na veselje?

5. Ali si ohranil čiste oči, čiste roke in čisto srce? Čisti otroci so angeli v človeški podobi.

6. Ali si varoval roke, da niso segale po tujem imetju?

7. Ali si varoval jezik, da ni govoril neresnice; ali še veš, da so lažnive ustnice pred Bogom gnusoba?

8. Ali si se varoval lenobe tudi o počitnicah?

Odgovori odkrito sam pri sebi na ta vprašanja! Ako zamoreš reči povsod »da«, potem hvala Bogu! Če bi pa ti o čem vest očitala, da ni bilo

vse v redu, tedaj pa obžaluj, obtoži se svojemu spovedniku in ne čakaj šele šolske spovedi. (Tu se izpregovori beseda za pogostno prejemanje sv. zakramentov in še posebej sv. obhajila. Katehet pove, kdaj, kje najdejo otroci najboljše priliko za spoved in sv. obhajilo, kako jim hoče pomagati in jim biti na roko.)

Treba je kaj izpregovoriti tudi glede obnašanja, vestnosti v molitvi, glede pridnosti in ubogljivosti, osobito še glede sv. maše. Kot podlaga temu naj bodo sledeči stih, ki jih otroci lahko zapišejo v beležnico in ki nanje katehet naveže svoje opomine:

Geslo učeči se mladini:

Točnost, snažnost, red povsodi;
 prva skrb molitev bodi!
 Delaj vneto, starše ljubi;
 srčne čistosti ne zgubi.
 V šoli vdanost naj te vodi,
 v cerkev vestno redno hodi:
 Da življenje bo ti srečno
 zdaj, poslej, pa tudi večno.

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Kongres za katehetiko na Dunaju od 5. do 11. sept. Nepričakovano sijajno se je obnesla ta — za širšo našo domovino velevažna prireditelja. Za sedaj samo nekaj opazk. Dneve kongresa smemo beležiti med najpoglavitnejše mejnike katehetskega gibanja. Bil je to parlament, v katerem so nastopali prvi katehetski znanstveniki (Swoboda, Göttler, Stieglitz, Gatterer, Pichlerja, Kundi i. dr.) in praktiki; bilo je zborovanje, ki se ga je udeleževalo čez 800 avstrijskih in izvun-avstrijskih katehetov. Na kongresu so se določile norme in sprejele resolucije, ki naj bi bile merodajne za vse veroučitelje. Zborovanja so bila splošna, pa tudi razdeljena na sekcije. Debate so bile tu intam dolgotrajne in naporne. Prva skupna seja je trajala od 9. do 2. ure. K otvoritvi je prišel eminenca kardinal Nagl, naučni minister Husarek, princ Lichtenstein, dež. šol. nadzornik dr. Rieger i. dr. Vsi so počastili zborovalce z iskrenimi nagovori, predvsem še minister Husarek in županov namestnik dr. Porzer. Slovenskih zastopnikov je bilo s Kranjskega deset, s Štajerskega osem.

Katehetske beležke.

Koliko najmanj mora znati otrok ob izstopu iz šole iz verouka? Dostikrat je katehet v zadregi, ko je treba podpisati izpustnico zanikarnežu ali pa trdoglavemu in slabonadarjenemu otroku. Moti ga zlasti prepričanje, da dotični učenec nima zadosti znanja; dobrega reda mu ne more zapisati, slabega pa ne sme, ker v tem slučaju bi moral zahtevati, da se mu še ne dovoli izpustnica. — Toda vznemirjati se ni treba, kajti za take izredne slučaje je škofovski odbor na Dunaju (21. februarja 1908) določil minimum znanja iz krščanskega nauka, da more katehet dati vsaj zadosten red v odpustnico. Minimum tega znanja obsega: šest temeljnih resnic, Gospodovo molitev, češčenamarijo, apostolsko veroizpoved, znamenja Kristusove Cerkve, deset božjih in pet cerkvenih zapovedi, sedem svetih zakramentov, pet reči pri zakramentu svete pokore, pojem svete maše in nje poglavitne dele, pojem greha, čednosti, dobrih del, velikih in malih grehov; božje čednosti in štiri poslednje reči. — Ako učenec tega ne vé, ne dobi odpustnice in je primoran še dalje

obiskovati šolo (§ 99. dokončnega šolskega in učnega reda), ako so namreč njegove dušne in telesne zmožnosti take, da je pričakovati kaj uspeha (§ 100.) Ta vprašanja so namreč jedro vsega katekizma, nahajajo se tudi v knjižici »Ali znaš?« Za prakso — da bi si namreč vsi, tudi trdi otroci, vtisnili te stvari v spomin — navaja »Voditelj« (1912, p. 72) ta-le nasvet: V začetku šolskega leta si naj otroci napišejo na listek dotična vprašanja (številke vprašanj) iz Srednjega ali Velikega katekizma; potem pa naj katehet vsako uro poleg redne tvarine vzame še nekaj teh vprašanj, dokler ne predela vseh, ki jih je treba seve pozneje večkrat ponavljati. Opozori zlasti otroke, ki bodo tekom leta izstopili, naj se jih dobro naučijo tudi za red v odpustnico. Pri velikonočnem izpraševanju, pred poroko, pri krščanskem nauku v cerkvi, se naj obravnavajo in ponavljajo posebno te reči.

»**Marijine vrtce**«, ki so se za časa počitnic nekoliko zarastli s plevelom, bo treba zopet opleti, zemljo razrahljati, zaliti s krepilno močo; od cvetic bo treba odtrgati nepotrebne in škodljive izrastke, zamoriti nevarni mrčes; iz vrtca pa popolnoma odstraniti gnile, propale, zamrle rastline ter jih nadomestiti s svežimi in novimi sadikami. — To naj bo prvo delo vrtnarjevo ob začetku novega šolskega leta. Kaj pa potem? Razloži naj točno in jasno pravila, pojasnjuje in govori naj o otroških

čednostih, napakah, o dolžnostih, ki jih imajo otroci sploh in še posebej kot gojenci Marijinega vrtca.

Govori naj imajo obliko katehez, a pri tem naj se ne poučuje samo, ampak tembolj ogreva in navdušuje. Vse naj bo kratko, živahno, veselo in nazorno. Dobro je, če »vrtnar« večkrat prekine poučevanje ter stavi vmes primerna vprašanja.

Pri vodstvu Marijinih vrtcev bo katehetom dobro pomagal časopis »Das Marienglöcklein« (Verlag der »Fahne Mariens«, Wien IX.), ki je jel izhajati meseca maja 1911.

Molitev »kesanja«. Vsled nekega vprašnja naznanjamo, da je bilo besedilo za kes, objavljeno v »Slov. Učitelju« (l. 1911., p. 86.), ustmenim potom potrjeno in odobreno. Ker se je mudilo za natis v listu, je urednik osebno stopil do presvetlega knezoškofa dr. Ant. B. Jegliča, ki je besedilo odobril in dovolil, da se natisne. Da pa gg. katehetje ne bodo v skrbi, je »Društvo slovenskih katehetov« poskrbelo, da se je dobilo tudi pismeno odobrenje.

Lističi, ki je na njih sestavljeno kratko navodilo za spoved obenem z novim besedilom kesanja, so prirejani (privatno) po navodilu in v soglasju s »Šolskim molitvenikom«, torej ni treba posebnega cerkvenega potrdila. — Priponimo tudi, da bo novo besedilo kesanja sprejeto tudi v novem natisu katekizma in »Šolskega molitvenika«.

Učiteljski vestnik.

Učiteljske izpremembe. V seji c. kr. deželnega šolskega sveta dne 2. avgusta so bili stalno nameščeni sledeči provizorični gg. učitelji, oziroma gospodične učiteljice: Frančiška Pogačar v Bukovici, Regina Okorn v št. Juriju pod Kumom, Karolina Rigljer pri Sv. Gregorju, Gabriela Ažman v Igavasi, Karolina Zupančič v Križih pri Trziču, Marija Grobovšek pri Sv. Lenartu nad škoľjo Loko, Melanija Fajdiga v šmartnem pri Kranju, Marija Lončarič v Moravčah, Frančišek Samec v Polju pri Zatičini,

Andrej Pogačar v Kamniku, Hermina Pelan v Spodnji Šiški, Angela Kumelj v Štrekljevcu, Josipina Ahačič v Dragatušu. — Podeljene so bile službe: g. Ivanu Šmajdek na Krtini, Alojziju Potočnik učiteljsko mesto na II. deški osemrazrednici v Ljubljani; gđna. Marija Ažman pride iz Metlike v Litijo, gđna. Ana Harbich iz šent Ruperta v Dol, gđna. Adela Pogorelec iz Velike Doline v Trzišče na Dolenjskem, g. Jožef Gorišek iz Adlešič na Sveto Goro pri Litiji, gđna. Justina

Modic iz Igavasi v Šmarjeto. — Na dučiteljska mesta so bila podeljena gg.: Francu Ivanc v Kranju, Francu Jurečič v Štrekljencu. — Učiteljica Marija Marok-Sedej je bila sprejeta v šolsko službo in nastavljena v Nemški-vasi. — Stalna pokojnina se je dovolila gg.: Ani Romih, Mariji Justin, Matildi Ahatz, A. Prevc, Ani Pfeifer, Tereziji Ambrožič, Antónu Kos; začasna pa gg.: Ernestu Šusteršič, Idi Mally, Ani Kočevnar, Eleonori Deu in K. Kobal-Valenčič.

† **Josip Tavželj**, Uprav pred sklepom zadnjega šolskega leta je umrl nagle smrti nadučitelj na Ježici g. Josip Tavželj. Bolehnega zdravja se je nedavno priselil kot nadučitelj na Ježico, kjer mu ni bilo prisojeno daljše službovanje. Bil je član »Slomškove zveze«, vesten učitelj in skrben vzgojitelj. V kratkem času bivanja na Ježici si je pridobil srce in naklonjenost vseh dobromislečih. Naj počiva v miru!

V odborovi seji »Slomškove zveze« dne 7. avgusta je bilo sprejetih devet novih članov in članic. Štiri gospodične so bile izključene.

† **Fr. Ks. Trošt**. Dne 18. julija so pokopali na lgu nadučitelja Fr. Trošta. Pokojni je bil tajnik deželne gasilske

zveze ter odlikovan z zlatim zaslužnim križcem. R. I. P.!

Naslov profesorja sta dobila gimnazijska kateheta dr. Ciril Ažman v Novem mestu in Fr. Watzel v Kočevju.

Nastavljena je gdč. Zora Blinc na Vinici; gdč. K. Koncilja v št. Vidu pri Cerknici.

Prekosili bomo kmalu liberalno učiteljsko zvezo, ki ima na Kranjskem baje še 469 članov. Med temi je brez dvoma mnogo učiteljev in učiteljic, ki se po imenu še štejejo med ovčice Jelenec-Dimnikove zveze, v srcu in v resnici so pa že davno naši; upamo, da ni daleč trenutek, ko bodo vrgli od sebe vse malenkostne ozire in odločno pokazali svojo zavednost. »Slomškova zveza« raste in se razcvita — liberalna zveza pada in se pogreza — to je jasno; samo zadnje leto je padlo število Zavezarjev za 53. — Odločno in pogumno stopaj — »Slomškova zveza« — naprej, zmagaj je zagotovljena! Koliko časa boste pa še dremali krščanski učitelji na Štajerskem? Dvignite se vendar iz mirnega, a nevarnega objema z nazadnjaškim liberalstvom in osnujte podružnice »Slomškove zveze«! Mi vam bomo na roko, dobro ljudstvo štajersko bo z vami!

Vzgoja.

Šolskim hranilnicam pripisujejo nekateri veliko vzgojno in gospodarsko važnost. Dokazalo se je namreč, da je med kaznjenci po ječah prav malo takih, ki bi bili vajeni varčevati. Pri neki enketi v Švici se je dognalo, da je med kaznjenci bilo 95 odstotkov takih, ki niso nikdar varčevali, ker jih v to ni nikdo priganjal. Najbolj so razvite šolske hranilnice na Francoskem, kjer je bilo naloženih že pred 40 leti okrog 720 milijonov frankov. Sedaj ima francoska mladina že naloženih čez eno milijardo frankov. Če raste na Francoskem vzporedno z naloženo vsoto tudi moralnost — bi pa dvomili.

Deželni odbor kranjski je kupil 1200 izvodov knjžice »Učitelj v boju proti alkoholizmu«, da jo podari vsem učite-

ljem in učiteljicam po deželi. — Obenem je imenoval deželnega uradnika dr. Fran Logarja kot referenta v protialkoholnem vprašnju; dr. Logar bo v zvezi s protialkoholno organizacijo.

Zmedene pojme o »čistih značajih« imajo uredniki v »Učiteljski tiskarni«, kjer od časa do časa prileze na dan listič z imenom »Naša bodočnost«. Meseca avgusta so zveržili že (!) tretjo številko; vanjo so sprejeli nekak nekrolog o † Aškercu, ki ga tako povišujejo, da ga prištevajo med »najbolj čiste značaje«. Oboževalci Aškercu v »Učiteljski tiskarni« pač niso pri teh besedah nič pomislili, kaj pomeni beseda značaj, še manj, kaj pomeni »najbolj čist značaj«. Ali se strinja s pojmom »značaj« nepojmljiva prelevitev iz katoli-

škega duhovnika, — kar je po svojem stanu Aškerc bil, — v najstrastnejšega sovražnika katoliškega imena in katoliške Cerkve? Ali ni imel pokojni Aškerc polne razsodnosti, ko se je dal posvetiti za duhovnika, in ali ni vedel, kaj je katoliški svečenik, kakšne dol-

žnosti bo imel, kaj bo učil, kaj oznanjeval? ... Če se je pozneje preokrenil in takorekoč v obraz bil prejšnjemu prepričanju, kako se to zлага s »čistim značajem«? ... Res čudne značaje bodo vzgojili liberalni učitelji. ki tako pojmujejo besedo »značaj«!

Raznoterosti.

† **L. Wiedemayr.** V Innichenu je umrl 11. julija nepričakovano hitro znani katehetski pisatelj kanonik in duh. svetnik L. Wiedemayr. Rojen je bil l. 1853. v Pustrski dolini. Deloval je kot svetni duhovnik od l. 1877. do 1890., dalje pa nekoliko časa kot katehet na pripravnici v Inomostu, odkoder je prišel za kanonika v Innichen. Za časa bivanja v Inomostu je uredjeval tudi list »Die katholische Volksschule«.

Učitelj — opat. V benediktinskem samostanu Raigern na Moravskem je bil te dni izvoljen za opata P. Prokop Šup. Ko je dovršil gimnazijo, je bil eno leto učitelj; vsled bolehnosti je vstopil v samostan, študiral bogoslovje in postal redovni mašnik; letos pa je vsled svojih lepih zmožnosti dosegel čast opata.

Dr. Friderik Just Knecht, pomožni škof v Friburgu, je praznoval 5. avgusta 60 letnico mašništva. Jubilant je obče-znan tudi kot pedagog.

Pouka prosti dnevi. Naučno ministrstvo je odredilo, da ostanejo prazniki med šolskim letom (Svečnica, sv. Jožef in Oznanjenje Marijino) tudi v bodoče pouka prosti; »čeprav jih je cerkvena oblast odpravila«. To opazko je pridelalo liberalno učiteljsko — glasilo s prozornim namenom. Bodi mu na tem mestu raztolmačeno, da cerkvena oblast zgoraj naštetih praznikov ni odpravila, ampak olajšala je njih posvečevanje na ta način, da takrat zapoved sv. maše in delopusta ne veže pod grehom; želi pa in priporoča, da bi verniki svojevoljno prav tako kot poprej ob teh dneh praznovali, hodili k sv. maši ter prejeli sv. zakramente. Enako, kot z označenimi prazniki, je »cerkvena oblast« napravila tudi z nekaterimi postnimi dnevi. Ako je nekatere dni post olajšala tako, da se sme n. pr. opoldne meso jesti, s tem ni rečeno, da je Cerkev post odpravila.

Slovstvo in glasba.

H. Druzovič: **Lira**, I. in II. zvezek. Srednješolska pesmarica. — Cena mehko vezani knjigi K 1'70, oziroma K 1'80; v platnu K 2'20, oziroma K 2'30. Založila Katoliška Bukvarna v Ljubljani, 1912. — Poleg pesmarice Mohorjeve družbe imamo zdaj na razpolago zgoraj označeno novo Druzovičevo zbirko v dveh zvezkih, ki sta namenjena srednješolcem, a bosta izborna služila vsem moškim pevskim zborom ter sploh vsakemu prijatelju lepega petja.

Gosp. prireditelj, ki je oskrbel že trojno pesmarico za ljudske šole, je se-

daj z veliko skrbljivostjo postregel še srednješolskim pevcem ter jim zbral cvetke iz našega glasbenega polja, jih povezal v krasen šopek, ter jim radi harmonične popolnosti v barvi in dišavi do-dejal še posamezne cvetice iz drugih slovanskih livad.

Ker je hotel gosp. prireditelj v svojih pesmaricah podati nekak razvoj in zgodovino slovenske pesmi, je sprejel v zbirko skladbe vseh slovanskih skladateljev (29); poleg teh so zastopani še številni slovanski in neslovanski komponisti, predvsem je seveda častno vpo-

števana slovenska narodna pesem. Harmonizacije slovenskih in drugih narodnih pesmi, kakor tudi prireditve mešanih zborov za moški zbor so izvečine izdajateljave.

V Druzovičevih zbirkah najdemo tedaj bogat zaklad vsakovrstnih zborov, starejših in novejših, preprostih in umetnih, znanih in neznanih, vseh skupaj 57 in 60. Marsikatero skladbe, ki smo jih kot dijaki radi popevali, pa so že prišle nekako iz mode, se bodo zopet oživile in našle vpoštevanje in priznanje. Druge pesmi, zlasti neslovenske, se ne bodo udomačile; ker je pa pesmarica namenjena v prvi vrsti srednješolcem, je že opravičeno, da so se sprejele v zbirko.

Razdeljene so pesmi po vsebini v obeh zvezkih takole: 1. Cesar in domovina. 2. Narava in tujina. 3. Različna vsebina. 4. Slavnostne in nabožne. Za šolsko porabo manj primerna je št. 43 v II. zvezku: »Strunam« (besede Jenkove) in še par drugih. Pripomniti moramo še, da ima I. del tudi pevske vaje na 60 straneh, jedrnate teoretične vsebine, ki kaže, da je prireditelj hotel podati srednješolski mladini popolno, mojstrsko glasbeno knjigo. Č.

Klein-Nelli. Das Veilchen des allerheiligsten Sakramentes. Frei nach dem Englischen bearbeitet von P. Hildebrand Bihlmayer O. S. B. in Beuron. Kartoniert K 0'96. Herdersche Verlags-handlung, Freiburg und Wien, I, Wollzeile 33. 1912.

V naglih presledkih je izšel 3. nalog (11—15 tisoč) te knjižice, ki opisuje življenje in trpljenje štiriletne irske sirotice († 1908). Mala deklica, imenovana Klein-Nelli, je na poseben način bila deležna blagoslova evharističnega Zveličarja. Spretno opisano življenje njeno je polno nežnih in ljubkih otroških prizorov. Knjižica je,

rekel bi, zvezda vodnica, ki kaže mladini pot do otroške svetosti. Častilcem sv. Rešnjega Telesa, trpečim, boleznim, vzgojiteljem in gojencem, redovnim osebam, šolam in zavodom, zlasti pa otrokom, ki pristopajo k I. sv. obhajilu, bodi toplo priporočena. — Prevedena je že v sedem jezikov; želeti bi bilo tudi slovenskega prevoda.

Dr. Anton Medved: **Zgodovina katoliške Cerkve** za 8. gimn. razred. Cena vezani knjigi K 3'—. Katoliška Bukvarna v Ljubljani. 1912.

Spisavanje slovenskih knjig za srednje šole je gotovo zelo težka naloga. Prvič gg. prireditelji povečini orjejo trdo ledino, drugič pa osobito pri zgodovini ni lahko zadeti prave mere, oziroma oblike: vkoliko in kako naj se obravnavajo posamezni oddelki, da bodo dijaki imeli in ohranili iz cerkvene zgodovine tudi kaj za življenje. Slovenskih cerkveno-zgodovinskih knjig za šolsko uporabo imamo sicer že več, a so po vsebini z ozirom na njih namen dokaj tesne, torej za gimnazijce 8. razreda neprimerne. Medvedova zgodovina je pa kolikormoč popolna ter vpošteva dokaj točno in jasno tudi najnovjšo dobo. Ko presojamo kako literarno novost na šolskem polju, pade oko najprej na one odlomke, ki so najvažnejši ali pa učitelju in učencem napravljajo dokaj težkoč; tukaj n. pr. »Razkol na zapadu«, »M. Luther«, »Francoska prekucija« itd. Priznati moramo, da je g. pisatelj veščak in da je tudi težavna poglavja dobro preučil in jasno ter pregledno sestavil. Knjiga bo brezdvomno prav porabna ne samo za srednje šole, temveč bo dobro služila tudi drugim zavodom, kjer se zgodovina poučuje. Gosp. avtorju moramo biti hvaležni, da nam je s hvalevrednim trudom in naporom oskrbel tako lepo in pripravno knjigo.

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. **Celoletna naročnina 4 K.** (Naročnina in članarina za „Slomškovo zvezo“, oziroma za „Društvo slov. katehetov“ 5 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: **Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.**

Urednika: **A. Čadež**, katehet v Ljubljani; **J. Novak**, c. kr. šolski nadzornik v Kočevju. Tiska Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren **Ivan Rakovec.**

Razpis učiteljskih služb.

V šolskem okraju Ljubljanske okolice:

1. Po ena nadučiteljska služba na dvorazredni ljudski šoli v Blatni Brezovci, na dvorazredni ljudski šoli v Št. Jurju, na trirazredni ljudski šoli na Ježici in na štirirazredni ljudski šoli na Studencu—Igu;

2. po eno učno mesto na petrazredni ljudski šoli v Borovnici (z omejitvijo na

moške prosilce) in na šestrazredni ljudski šoli v Spodnji Šiški;

3. po eno učno in voditeljsko mesto na enorazrednih ljudskih šolah na Kopanju in v Rakitni.

Pravilno opremljene prošnje do 20. septembra 1912.

V kamniškem okraju:

Služba učitelja-voditelja na enorazrednici na Rovih. Rok do 20. septembra.

Naznanilo uredništva.

Radi odhoda na »Kongres za katehertiko« je bilo treba št. 9. »Slovenskega Učitelja« urediti do 1. septembra. Morebitni poznejši literarni prispevki pridejo na vrsto prihodnjič. — Drugi del pričujoče številke smo morali skrajšati ter odložiti mnogo zanimive, že pripravljene in stavljene tvarine za prihodnje številke, ker se nam je zdelo umestno,

da smo — zaradi Slomškovega slavlja po naših šolah dne 24. septembra — sprejeli celotni referat »Slomškova narodna oporoča«, kakor tudi celotno poročilo o občnem zboru »Slomškove zveze« v Kamniku.

Poročilo o naših dunajskih kongresih prihodnjič.
